

Cercetări arheologice în așezarea din sec. IV. d.Chr. de la Chilieni (județul Covasna)

Satul Chilieni, situat pe malul stâng al Oltului, aparține din punct de vedere administrativ municipiului Sf.Gheorghe. Malul stâng al Oltului constituie o terasă înaltă - cu teren arabil - unde funcționează și o carieră de nisip. În ruptura malului s-au constatat gropi în formă de sac, în umplutura cărora se aflau oase, cărbune și fragmente de vase. Din motive obiective, o perioadă de timp nu s-au putut face cercetări prin săpături arheologice, și s-a mulțumit în consecință cu cercetarea gropilor evidențiate în ruptura malului. S-a constatat că este vorba de gropi cu resturi menajere, din care au fost colectate fragmente de vase care aparțin culturii Sântana de Mureș.¹

Pe baza acestor date, ca și a materialului rezultat din peregrinaje, în anii 1987 și 1988, ca și în anii următori, au fost întreprinse săpături arheologice la capătul sud-vestic al satului, pe malul stâng al Oltului, la locul numit "Nisipărie".

În prima campanie de săpături arheologice, din 1987, la marginea terasei Oltului au fost executate două șanțuri paralele lungi de 30 de m fiecare, în direcție NE-SV. Au fost trasate și deschise de asemenea 3 casete cu dimensiunile de 3'8, 3'4, 4'4 m. Cu această ocazie s-au descoperit resturi de cultură materială aparținând epocii bronzului (culturii Wietenberg), epocii migrațiilor (culturii Cerneahov-Sântana de Mureș), respectiv din sec. XII-XIII. (pinten cu rotiță). S-a descoperit și un cuptor de redus minereu de fier (cultura Cerneahov-Sântana de Mureș), precum și o locuință a cărei delimitare s-a făcut pe baza urmelor de pari observate. Dimensiunile locuinței au fost de 2,5'2,5

m. În fundul cuptorului a fost descoperită o fibulă din bronz, cu picior întors pe dedesubt (mit umgeschlagenem)², precum și fragmente ceramice din vase făcute din pastă fină și grosolană, executate la roată și cu mâna. În perimetrul și interiorul locuinței au fost găsite numeroase fragmente ceramice din vase făcute din pastă fină ori grosieră, lucrate la roată și cu mâna, fusaiole din lut, fragmente de pahare din sticlă cu analogii în necropolele din Muntenia din sec. IV.³, precum și fragmente de cărămizi de zidărie, romane. Prezența acestora din urmă se explică prin situarea așezării de la Chilieni în apropierea castrelor romane, de la Comolău și Boroșneul Mare.

Din inventarul locuinței cercetate face parte și moneda împăratului Constantin II, care permite datarea așezării în sec. IV., inclusiv al cuptorului de redus minereu de fier din apropierea acesteia.

În cursul săpăturilor arheologice din 1988, la sud de șanțurile executate în 1987, a fost executat un șanț lung de 10 m, lat de 1 m, adânc de 0,60-1,10 m, fiind deschise și două casete cu dimensiunile de 5'6 m, în care au fost dezvelite două locuințe pătrate, cu urme de pari, având dimensiunile de 4'4 m, precum și un cuptor folosit după părerea noastră pentru coacerea pâinii. În privința cuptorului acesta, s-a păstrat aproape jumătate din boltă, iar vatra în întregime. Aceasta din urmă a fost întărită cu fragmentele unui vas mare de tip "Krausengefäss", care au fost lutuite. Baza cuptorului s-a aflat la -1,10 m, sub nivelul solului, având diametrul de 90 cm, iar înălțimea bolții păstrate a fost de 50 cm. Cuptorul se pare că a aparținut locuinței descoperite în imediata apropiere.

Inventarul celor două locuințe constă din fragmente de vase făcute cu mâna și la roată rapidă. Marea parte a ceramicii este făcută cu mâna, reprezentând oale borcan, unele dintre ele fiind decorate pe margini și pe umăr cu un șir de triunghiuri apăsate în pasta, imitând același decor de pe vasele din sticlă romane⁴.

În categoria ceramicii lucrate cu mâna se includ și cele câteva fragmente de blide, lucrate din pastă impură, cu cioburi și pietricele în compoziția ei, având culoarea cărămizie-închisă.

decorate la bază cu găuri executate prin impresiuni digitale, fiind similare cu tipul de ceramică din sec. IV, cunoscut din Transilvania și din sudul Carpaților, neputând aparține carpilor, deoarece în cazul culturii acestora nu întâlnim șirul de decor cu găuri¹. Ceramica lucrată la roată este reprezentată prin vase așa numite "Krausengefäss", străchini, ulcioare confecționate din pastă sură, sau având un luciu negru. În șanțul trasat s-a descoperit și un vârf de lance cu tub de înmănășur, din fier. Alături de acesta au mai fost descoperite un tipar în stare fragmentară, pentru turnat ace din bronz, precum și o piatră, de asemenea în stare fragmentară, pentru așcutitul bicelor.

Pe baza cercetărilor întreprinse în cele două campanii de cercetări arheologice, și a analizei materialului descoperit, s-a constatat că perimetrul cercetat de la Chilieni a fost locuit atât în epoca bronzului, cât și după retragerea romană, în sec. IV, d.Chr., respectiv în sec. XII-XIII. Unele elemente ale materialului din sec. IV, justifică inclusiv prezența unei populații germanice, în speță a goților.

Note

1. Szekeley, Zoltan, Cimitrul și biserica datând din feudalismul timpuriu de la Chilieni (oraș Sfântu Gheorghe), județul Covasna, în Materiale și cercetări arheologice, București, 1986, p. 215

2. Bucur Mițrea, Constantin Preda: Necropola din secolul al IV-lea e.n. în Muntenia, Ed. Academiei, București, 1966, p. 137

3. Ibidem, p. 145

4. Benkő Andrea, Regeszeti füzetek, Budapest, 1962, p. 130, Pl. XXV, T9

5. Bichir Gheorghé, Cultura carpică, București, 1973, p. 68-69.

Arheologicele cercetări la Chilieni K.r.u. 4. századi kilyéni településen (Kovászna megye) (Kivonat)

Kilyén falu közigazgatásilag Sepsiszentgyörgyhöz tartozik. Az Olt bal partja itt magas teraszt képez, megművelhető földterülettel, de a martban homokbánya is működik, a falutól dél-nyugatra. A "Homokbánya" elnevezésű terület felszíni gödreiből a Marosszentannai kultúrához tartozó háztartási kellékek maradványai kerültek elő.

1987-ben, az Olt-terasz szélén ÉK-DNy-i irányban két 30 m hosszú, egymással párhuzamos árkot, és három 3x8, 3x4, 4x4 méteres gödröt ástak, ezekből a Wietenberg és a Cerneahov-Marosszentannai kultúra, a korai feudalizmus (12-13. század, rozettás sarkantyú) maradványai kerültek elő. A Cerneahov-Marosszentannai kultúra tartozéka egy vasérc kemence, alján egy felfelé fordított lábú bronzfibulával és kerámia-töredékekkel, és egy 2,5x2,5 méteres lakóház, környékén és belsejében számos edénytöredékkel, agyagkoronggal, üveg-pohár-töredékkel, továbbá római kori téglatöredékkel, és egy II. Constantinus császár idejéből származó érmével, amely a település 4. századi korára enged következtetni. A téglatöredék a vidék római táborokhoz (Komolló és Nagyborosnyó) közeli elhelyezkedésével magyarázható, az üveg-pohár-töredékek analógok a 4. századi munténiai nekropoliszokban feltártakkal. Az 1988-as ásatások során az 1987-ben ásott árkoktól délre egy 1 m széles, 10 m hosszú és 0,60-1,10 m mély árkot, illetve két 5x6 m-es kutatási gödröt, amelyekben két, kárómaradványokkal kockázott 4x4 m-es lakóházat és egy kemencét tártak fel. A kemence boltozati része felerészben, tűzhely-része csaknem teljesen épen került elő. Utóbbi egy "Krausengefäss"-típusú nagy edény részleteivel erősítették meg. A kemence alapátmérője 90 cm, megmaradt boltozatának átmérője 50 cm, 1,10 m-re feküdt a talajszint alatt, és a közvetlen közelében feltárt lakóház tartozéka volt. A fent említett két lakóházban feltárt tárgyi emlékek kézi és korongos készítésű edénytöredékek. Nagyreszük kézi megmunkálású, többségük római üvegek mintájára festett edény. A kézi készítésű kerámiák osztályába tartoznak a tál-töredékek is, amelyek kevésbé tisztá, törmelékkel és kavicsal teli agyagból készültek, színük sötét-téglaszín, alapjukon benyomások díszítésűek. Ez a kerámia Erdélyre és a Kárpátok déli részére jellemző, és semmiképp se társítható a kárpok kultúrájához, hiszen abból hiányzik a lyukas-díszítés motívuma. A korongon készített kerámiát, az ún. "Krausengefäss"-nek nevezett edények képviselik, tálak, serlegek, többségükben feketés fényű edények. A kutatóárokban felfedeztek egy vas lándzsahegyet is, emellett egy bronz tüöntöminta töredékét és egy bicskaéléző kő rész-

Összegzésképpen, a régészeti leletek alapján Kilyén területe mind a bronzkorban, mind a Kr. e. 4. században, valamint a 12-13. században lakott volt. A 4. századi leletanyag igazolja a népvándorláskori germán (gót) jelenlétet is.

Archaeological Researches in the 4th Century Settlement at Chilieni (Covasna County)

(Abstract)

The author presents the results of archaeological researches which took place in 1987-1988 in Chilieni, Covasna County and which contribute to the problem of presence of the gothic elements in 4th century in this region.

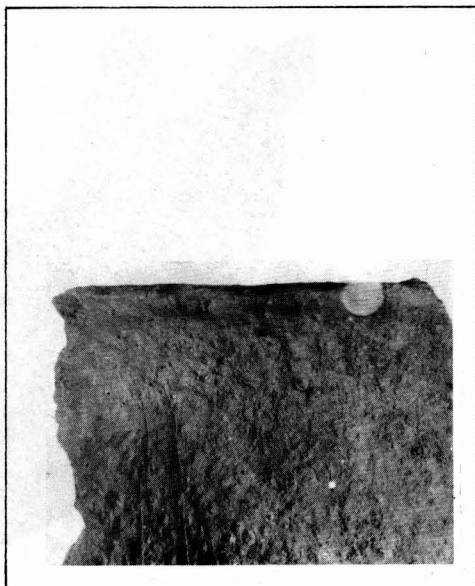

Figura 1. Fragment de vas din pastă impură lucrat cu mâna

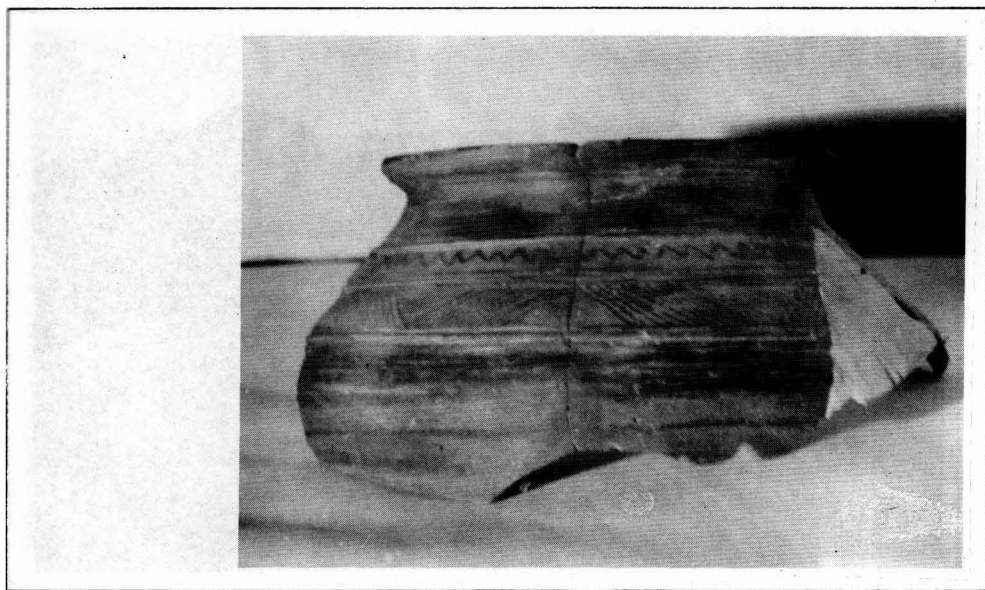

Figura 2. Fragment de vas din pastă sură lucrat la roată, cu decor în valuri și linii lustruite, încadrate de braie în relief

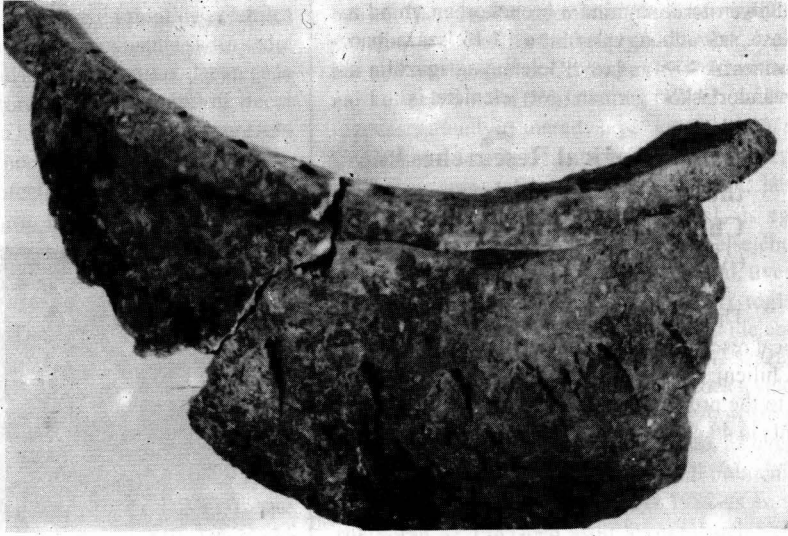

Figura 3. Fragment de vas lucrat cu mâna, decorat cu un șir de triunghiuri apăsate în pastă

Figura 4. Fragment de vas lucrat cu mâna, decorat cu un șir de triunghiuri apăsate în pastă

Figura 5. Vârf de lance cu tub de înmănușare

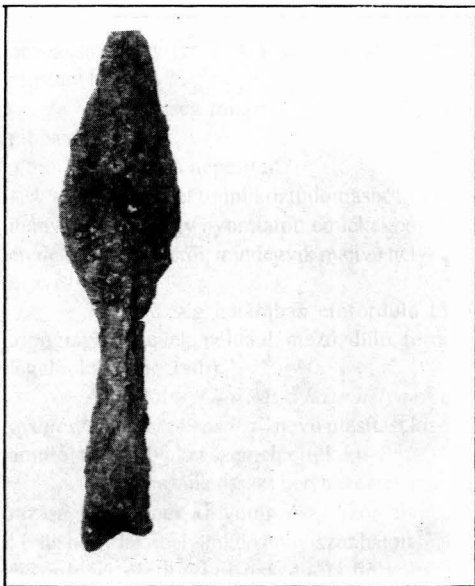

Figura 6. Blide lucrate cu mâna, cu decor cu găuri la bază

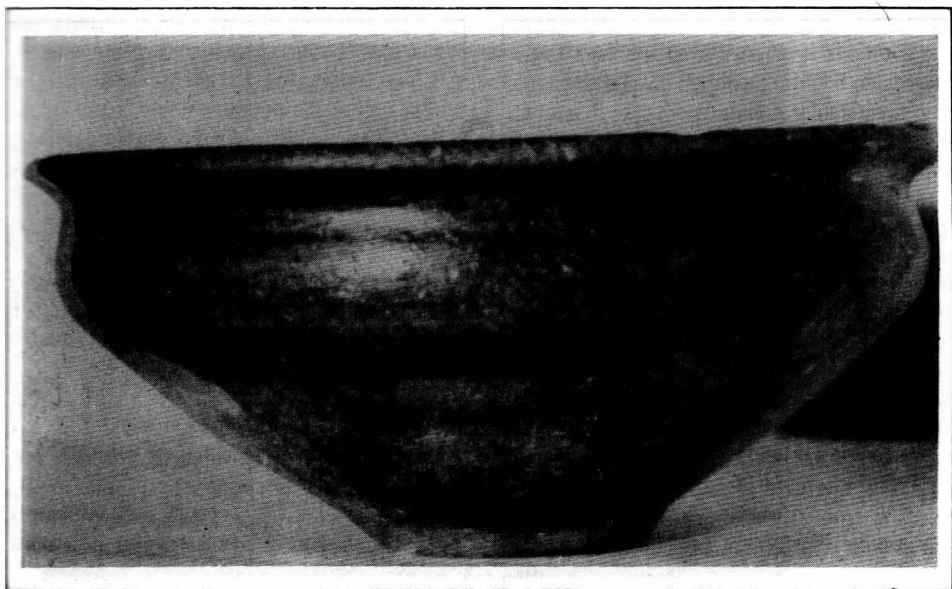

Figura 7. Strachină lucrată la roată din pastă cenușie

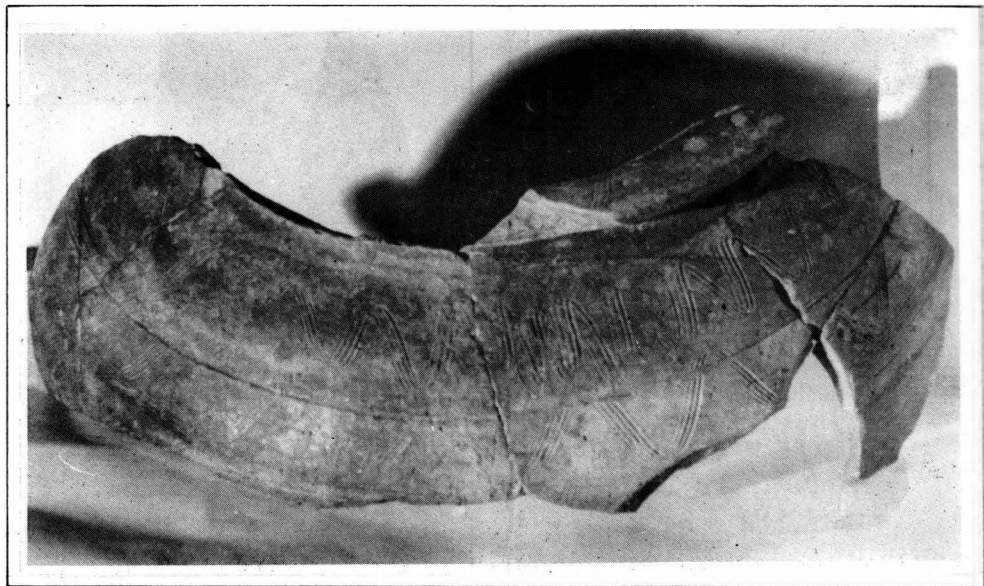

Figura 8. Fragment de vas de tip „Krausengefäß”

Figura 9. Fragment de tipar
de turnat ace din bronz

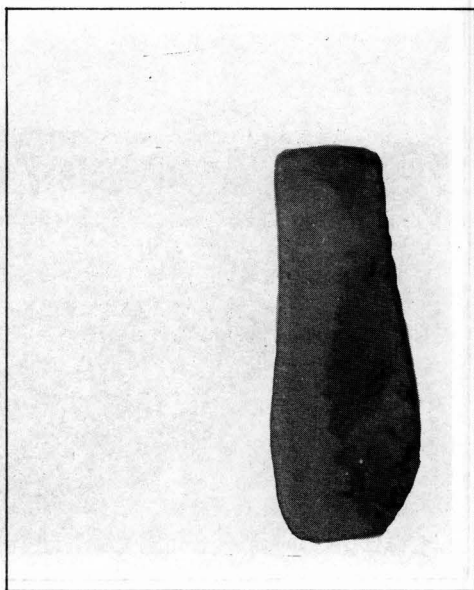

Figura 10. Fragment de piatră pentru ascuțitul bricelor

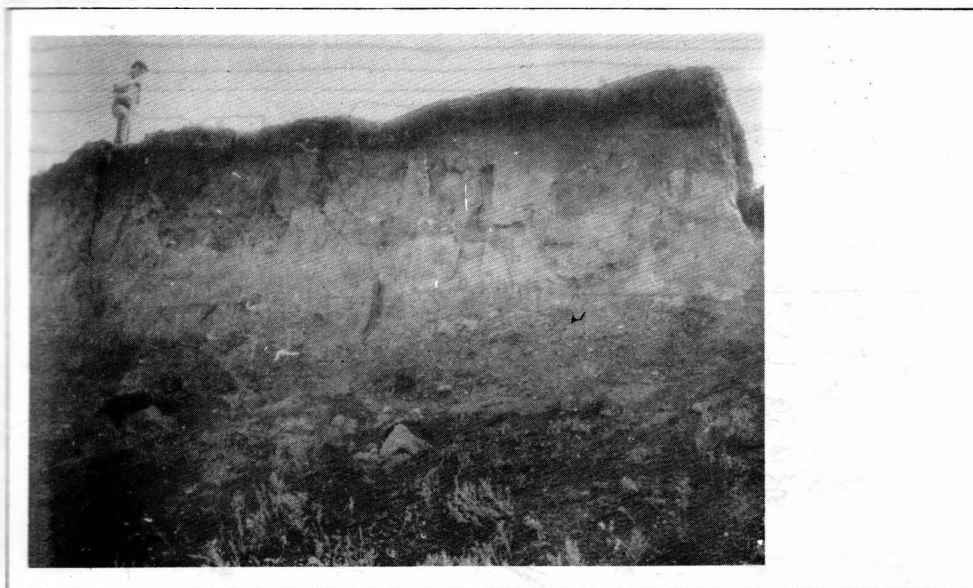

Figura 11. Chilieni, malul stâng al Oltului, terasa

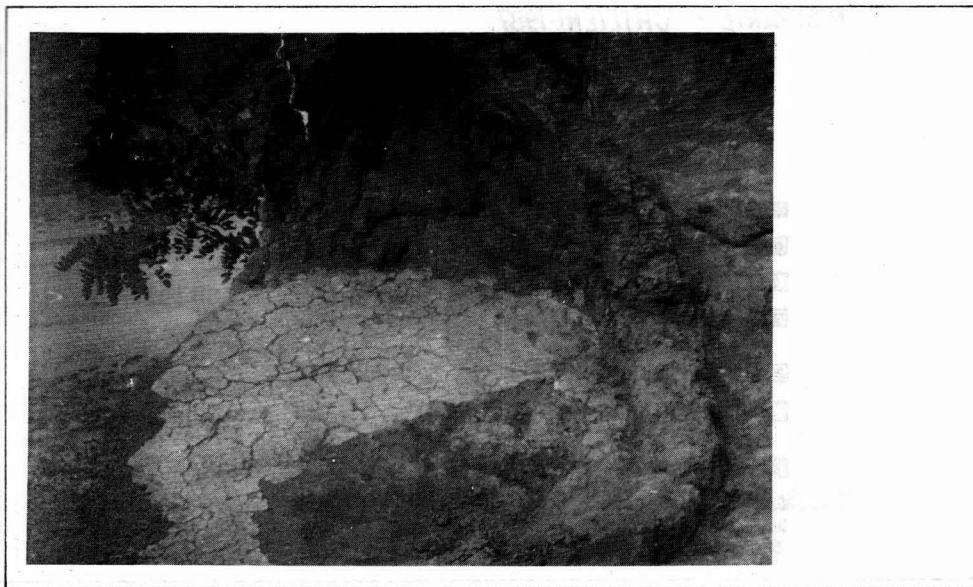
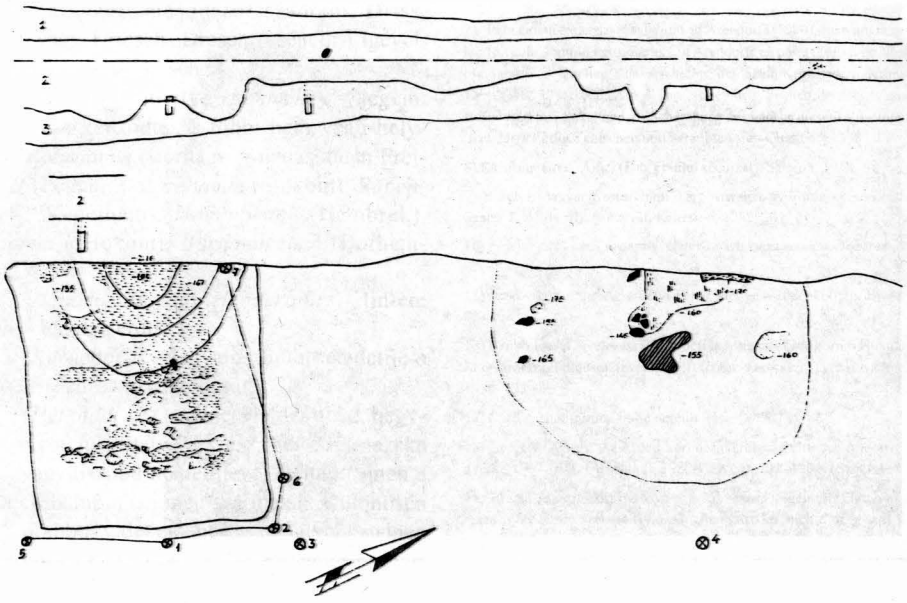
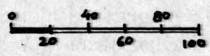

Figura 12. Cuptor de copt pâine.

NISIPĂRIE - CHILIIENI-1987

SC. 1:20 C.2.

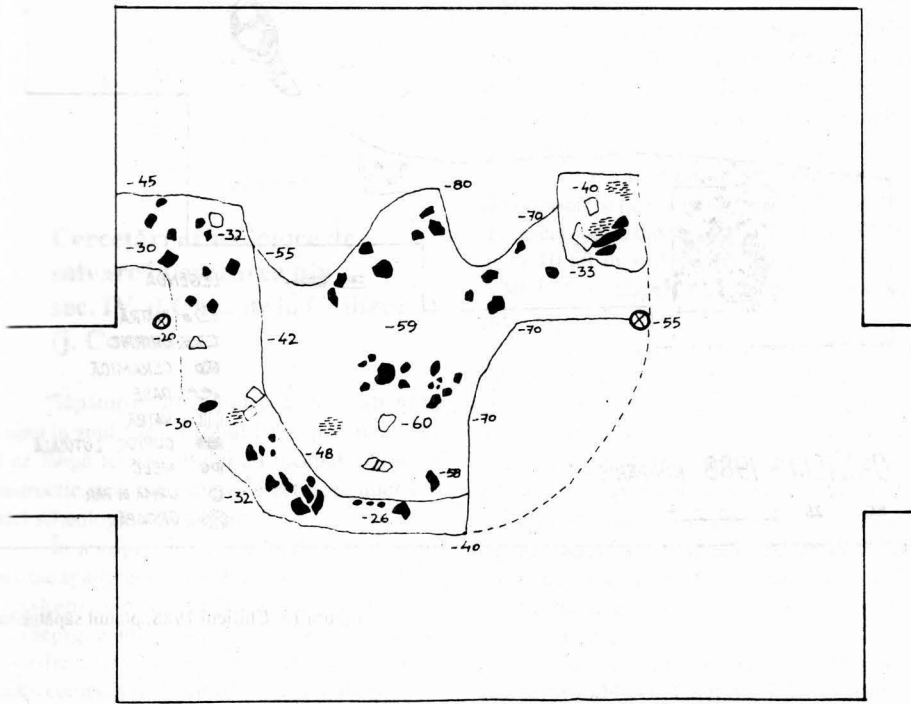

LEGENDA

- CĂRBUNE COMPACT
- PIATRĂ
- ORIFICIU PAR 1-7
- CHIRPIC MĂRUNTIT CU CĂRBUN
- CHIRPIC COMPACT
- CHIRPIC MĂRUNTIT FRAGMENTAR
- CERAMICĂ

- 1. STRAT FERTIL
- 2. STRAT DE CULTURĂ
- 3. PĂMÎNT VIU

Figura 13. Chilieni, 1987. profilul peretelui vestic, caseta 2.

CHILIENI - 1987

NISIPĂRIE · CUPTOR Ș.I. C. 1.

LEGENDA

- PIATRĂ
- ▨ CERAMICĂ
- ▨ CHIRPIC
- CĂRBUN
- ⊗ PAR

SC. 1:20

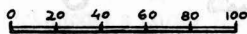

Figura 14. Chilieni. 1987. cuptor. caseta 1.

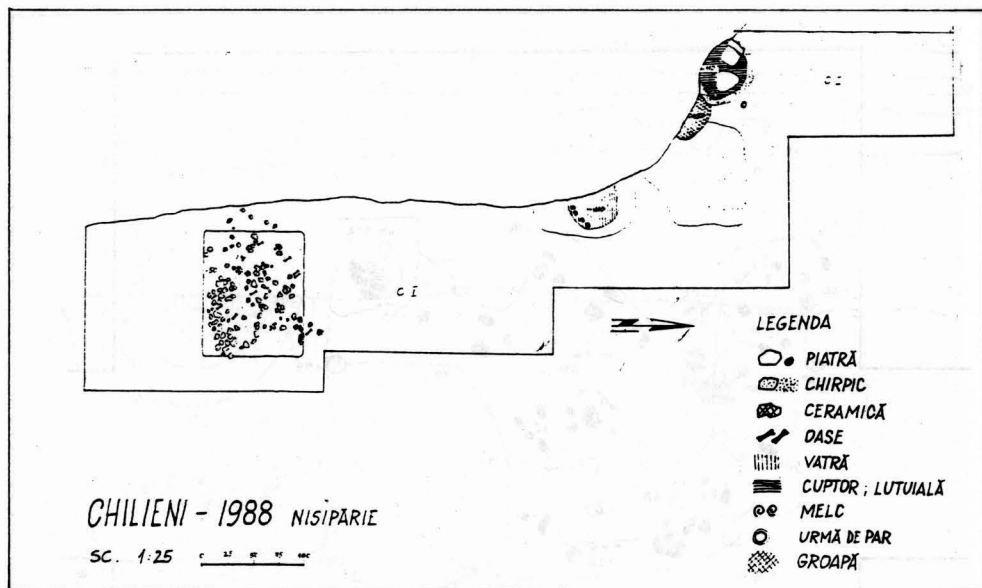

Figura 15. Chilieni 1988, planul săpăturilor

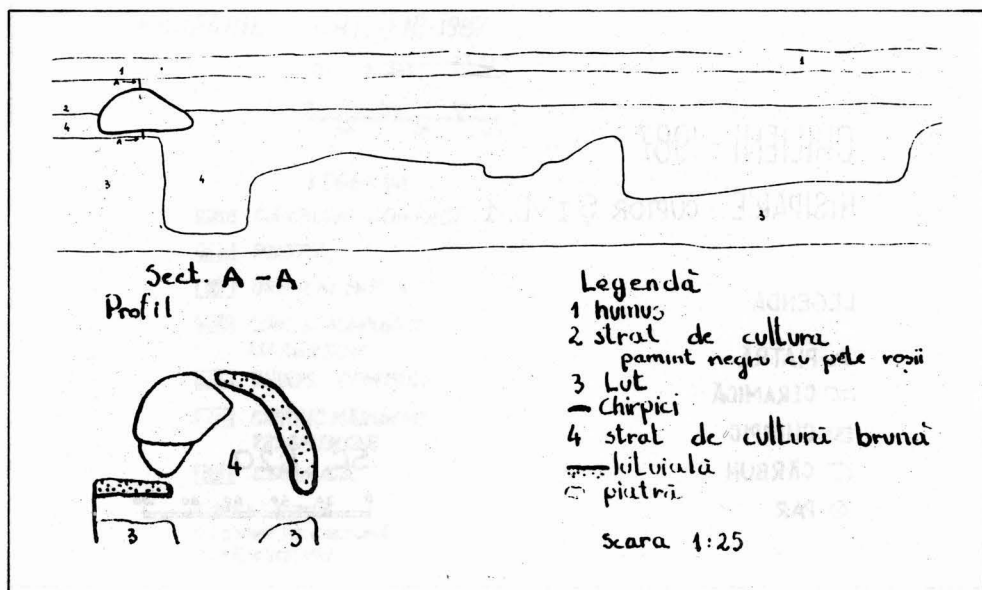

Figura 16. Chilieni, 1988, profilul peretelui nord-vestic.